

Zsivity Tímea

Indul a migránskrízis exportja a Nyugat-Balkánon

Várhatóan augusztus 1-jén kezdi meg működését Albániában az a két tábor, ahova Olaszországból helyeznek át illegális bevándorlókat a két ország által kötött megállapodás értelmében – jelentette be Giorgia Meloni olasz kormányfő.¹ Giorgia Meloni, az olasz és Edi Rama, az albán miniszterelnök 2023 novemberében kötött megállapodást arról, hogy Olaszország két menekülttábort létesít Albániában.² A tervek alapján a két központban évente 36 ezer illegális bevándorlót kívánnak elhelyezni.³ Az olasz kormány Albániába csak a meghatározott „biztonságos” országokból származó férfi menekülteket kívánja szállítani, akiket az olasz haditengerészet vagy a parti őrség a tengeren elfog, mielőtt elérnék Olaszországot.⁴ Ebbe a csoportba nem tartoznak a fogyatékkal élők, a nők, a gyermekek és más kiszolgáltatott társadalmi csoportba tartozó személyek.⁵ Becslések szerint az ötéves program Olaszországnak 670 millió eurójába kerül.⁶ A római kormány internetes oldalán közzétett információk alapján a táborokat az olasz fegyveres erők és a rendőrség műszaki alakulatai építették ki.⁷ Előzetes tájékoztatás szerint a táborokban olasz rendőrök fognak szolgálni. Az albán hatóságok feladata az országba való beutazás engedélyezése, illetve a központok külterületének biztosítása lesz. A két tábor olasz joghatóság alá fog tartozni.⁸ A megállapodás kimondja, hogy a migránsok a táborokból nem léphetnek albán területre. A megállapodás szerint a migránsok csakis az eljárás lefolytatásának ideje alatt tartózkodhatnak az országban. Azok, akik menedékkérelmet nyújtanak, Olaszországba kerülnek, míg az elutasított személyeket visszaküldik származási országukba.⁹ A központokban a menedékkérők jogi

¹ MTI 2024a.

² *Protocol Between the Government of the Italian Republic and the Council of Ministers of the Albanian Republic* [é. n.].

³ BALK Hírek 2024.

⁴ BALK Hírek 2024.

⁵ TAYLOR-BRAÇE 2024.

⁶ BALK Hírek 2024.

⁷ MTI 2024b.

⁸ BALK Hírek 2024.

⁹ BALK Hírek 2024.

segítséget vehetnek igénybe nemzetközi szervezetek képviselőitől, köztük az EU-tól is.¹⁰

Az Albánia és Olaszország közötti megállapodás élénk nemzetközi visszhangot váltott ki. A dokumentum a politikai konszenzus és a nyilvános konzultáció hiánya miatt mindkét országban belpolitikai viták tárgyává vált, valamint az EU, az ENSZ és több civil szervezet is figyelmeztette a feleket, hogy kulcsfontosságú az emberi jogok és a nemzetközi jog tiszteletben tartása.¹¹ 2023 novemberében 29 albán civil szervezet nyílt levélben kérte a kormányt, hogy lépjen vissza a megállapodástól, mivel az véleményük szerint sérti az emberi jogokat, és a menedékkérők szabad mozgásának megvonásához vezethet.¹² Közben Albánia lakossága attól tart, hogy a kialakult helyzet negatívan befolyásolhatja az ország biztonságát és turizmusát, ugyanis az Olaszország által finanszírozott táborok két tengerparti helyszínen, Tiranától 70 km-re északra (Shëngjinben és Gjadërben) találhatók.

A megállapodás alkotmányossági felülvizsgálatát 30 ellenzéki képviselő kezdeményezte 2023 decemberében. Az albán alkotmánybíróság 2024 januárjában tárgyalta az ügyet.¹³ A kilenc alkotmánybíróból öten támogatták, négyen pedig elleneztek a tervet.¹⁴ „A megállapodás nem sérti Albánia területi integritását” – áll az alkotmánybírósági közleményben.¹⁵ Az alkotmánybírósági döntés néhány nappal azután született, hogy az olasz parlamenti képviselők megszavazták a megállapodást, amelyet a parlament alsóházában 155 képviselő támogatott, míg 115-en nem, ketten pedig tartózkodtak.¹⁶ A várakozásoknak megfelelően az albán parlament is elfogadta az Olaszországgal kötött migrációs megállapodást. Rama kijelentette, hogy „tehermegosztásról” van szó az Európai Unióval, amelynek messzemenő hatása „túlmutat a bal- és jobboldal hagyományos megosztásán”.¹⁷ A megállapodást az Olaszországgal való „szolidaritás” gesztusaként jelölte meg, amely albánok ezreit fogadta be a kommunista rezsim bukása után, az 1990-es évek elején.¹⁸

Míg az ENSZ és más nemzetközi szervezetek tisztségviselői kritizálták az Olaszország és Albánia közötti megállapodást, addig az Európai Bizottság

¹⁰ TAYLOR-BRAÇE 2024.

¹¹ TAYLOR-BRAÇE-PASCALE 2023.

¹² Open Letter: Appeal for Review of the Immigration Agreement with Italy 2023.

¹³ MAGYAR-MTI 2024.

¹⁴ MAGYAR-MTI 2024.

¹⁵ AFP 2024.

¹⁶ AFP 2024.

¹⁷ Aj/ARD 2024.

¹⁸ Aj/ARD 2024.

úgy nyilatkozott, hogy a dokumentum nem sérti az uniós jogot, mivel a kérdés nem tartozik az EU hatáskörébe.¹⁹ Az albán–olasz tervet az Európai Bizottság elnöke, Ursula von der Leyen is támogatta. A megállapodás kapcsán Olaf Scholz német kancellár is nyitottságát fejezte ki. „Közös célunk az illegális migráció visszaszorítása. Egy dolog világos: az európai külső határok jobb védelmére, Európán belül pedig szolidaritáson alapuló elosztásra van szükségünk. Ezért is szükséges mindent megtennünk annak érdekében, hogy vissza tudjuk fordítani az illegális bevándorlókat” – mondta.²⁰ Több más uniós tagállamhoz hasonlóan Németországban is folyik a vita arról, hogy a menekültügyi eljárásokat az EU-n kívül is meg lehet-e indítani, és le lehet-e folytatni. Ezt követően, 2024. május 15-én kelt levelében egy 15 uniós országból álló csoport (Ausztria, Bulgária, Ciprus, a Cseh Köztársaság, Dánia, Finnország, Észtország, Görögország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Málta, Hollandia, Lengyelország és Románia) arra kérte az Európai Bizottságot, hogy javasoljon új megoldásokat az Európába irányuló illegális bevándorlás megelőzésére.²¹ Többek között azt fogalmazták meg, hogy: „az EU-nak és tagállamainak fokozniuk kell hozzájárulásukat a kulcsfontosságú országokkal való egyenlő, konstruktív és széles körű partnerségek kialakításához, különösen a migrációs útvonalak mentén, azáltal, hogy az európai illegális migráció kezeléséről a menekültek támogatására, valamint a származási régiókban befogadó közösségekre helyezzük a hangsúlyt.”²² Továbbá kijelentették, hogy „fontos lenne, hogy a tagállamoknak lehetőségük legyen azon menedékkérőket, akik számára biztonságos harmadik országbeli alternatíva áll rendelkezésre, átadni az ilyen országokba”. Ezért kérelmezik, hogy értelmezzék újra a „biztonságos harmadik országok” fogalmának alkalmazását.²³

Figyelembe véve a fent leírtakat felmerül annak a lehetősége, hogy ha ez a migrációkezelési modell fellendül, akkor más nyugat-balkáni országokban is elkezdik alkalmazni. Ez viszont nem kis aggodalommal tölti el a régió államait. Az elmúlt évek migrációs hullámai óriási kihívást jelentettek a térség számára. Az egyébként is konfliktusokkal terhelt nyugat-balkáni régió esetében külön kockázati

¹⁹ LIBOREIRO 2023.

²⁰ SERES 2023.

²¹ 15 EU Countries Ask the European Commission to Propose New Solutions to Prevent Irregular Immigration to Europe 2024.

²² 15 EU Countries Ask the European Commission to Propose New Solutions to Prevent Irregular Immigration to Europe 2024.

²³ 15 EU Countries Ask the European Commission to Propose New Solutions to Prevent Irregular Immigration to Europe 2024.

tényezőt jelentene az újabb menekülttömegek megjelenése, amikor a térségben tartózkodó menekültek integrációja sem valósult meg. Figyelembe véve a nyugat-balkáni régió etnikai összetételét megállapítható: a nemzeti és vallási alapon történő incidensek és bizonyos társadalmi csoportok marginalizálódásának és stigmatizálásának megakadályozása érdekében rendkívül fontosak a beilleszkedési programok. A probléma kezelése érdekében szükséges a határvédelem megerősítése, a külső partnerekkel való szorosabb együttműködés. Fontos aláhúzni az EU és a kontinens határaitól távolabb eső országok szerepét az illegális bevándorlás kezelése kapcsán. Az olasz–albán megállapodás – nem megfelelő határellenőrzés esetén – további konfliktusokat generálhat a térség országai között. Albánia és Montenegró között 172 kilométer hosszú határ húzódik. A két albán menekülttábor és a montenegrói üdülőközpontok körülbelül 70 kilométer távolságra helyezkednek el egymástól. Figyelembe véve, hogy mindkét ország gazdaságának az egyik alappillére a turizmus, a lakosság zömének ez a fő megélhetési forrása, ezért nagyon fontos a szoros és összehangolt munka a határvédelem területén. A béke törekény a Nyugat-Balkánon. A jószomszédi kapcsolatok ápolása kulcsfontosságú a régió országai és egyben az unió államai számára is. Közös érdek, hogy a Nyugat-Balkán stabil és biztonságos régióvá váljon. Rendkívül kockázatos bizonytalan kimenetelű, előre nem látható problémákkal és kihívásokkal tarkított „tesztprogrammal” terhelni az évtizedek óta megoldatlan konfliktusokkal küzdő térséget.

2024. július 22.

Felhasznált irodalom

- 15 EU Countries Ask the European Commission to Propose New Solutions to Prevent Irregular Immigration to Europe (2024). *European Migration Network*, 2024. május 15. Online: <https://emnbelgium.be/news/15-eu-countries-ask-european-commission-propose-new-solutions-prevent-irregular-immigration>
- AFP (2024): Ustavni sud Albanije odobrio dogovor s Italijom o tražiocima azila. *Radio Slobodna Evropa*, 2024. január 29. Online: www.slobodnaevropa.org/a/albanija-italija-migranti-ustavni-sud/32796758.html
- Aj/ARD (2024): Albanija prihvatala migracijski sporazum s Italijom. *DW*, 2024. február 23. Online: www.dw.com/hr/albanija-prihvatala-migracijski-sporazum-s-italijom/a-68349465
- BALK Hírek (2024): HOTSPOT: Meloni bejelentette, hogy augusztustól Albániába viszik a migránsokat. *BALK Magazin*, 2024. június 7. Online: <https://balk.hu/2024/06/07/migransok-tenger-albania-olaszorszag/>
- LIBOREIRO, Jorge (2023): Italy-Albania Migration Deal Falls ‘Outside’ EU Law, Says Commissioner Ylva Johansson. *Euronews*, 2023. november 15. Online: www.euronews.com/

my-europe/2023/11/15/italy-albania-migration-deal-falls-outside-eu-law-says-commissioner-ylva-johansson

MAGYAR Ádám – MTI (2024): Jóváhagyta az albán alkotmánybíróság, hogy Olaszország bevándorlótáborokat létesítsen albán földön. *Euronews*, 2024. január 29. Online: <https://hu.euronews.com/2024/01/29/jovahagyt-a-alban-alkotmanybirosag-hogy-olaszorszag-bevandorlotaborokat-letesitsen-alban>

MTI (2024a): Augusztus 1-jén nyitják meg Albániában az olasz fenntartású migránstáborokat. *Híradó*, 2024. június 5. Online: <https://hirado.hu/kulfold/cikk/2024/06/05/illegalis-bevandorlas-augusztus-1-jen-nyitjak-meg-albaniaban-az-olasz-fenntartasu-migranstaborokat>

MTI (2024b): Olaszország augusztus elsején nyit migránstáborokat Albániában. *Híradó*, 2024. június 29. Online: <https://hirado.hu/kulfold/cikk/2024/06/29/olaszorszag-augusztus-elsejen-nyit-migranstaborokat-albaniaban>

Open Letter: Appeal for Review of the Immigration Agreement with Italy (2023). *Civil Rights Defenders*, 2023. november 16. Online: <https://crd.org/2023/11/16/open-letter-appeal-for-review-of-the-immigration-agreement-with-italy/>

Protocol Between the Government of the Italian Republic and the Council of Ministers of the Albanian Republic [é. n.]. Online: <https://odysseus-network.eu/wp-content/uploads/2023/11/Protocol-between-the-Government-of-the-Italian-Republic-and-the-Council-of-Minister-of-the-Albanian-Republic-1-1.pdf>

SERES László (2023): Menekülttáborok Albániában: Scholz nyitott Meloni javaslatára. *Euronews*, 2023. november 11. Online: <https://hu.euronews.com/my-europe/2023/11/11/menekult-taborok-albania-scholz-meloni-illegalis-migransok>

TAYLOR- BRACE, Alice (2024): Albania-Italy Migrant Deal Moves Ahead as Rome Publishes Tender for Processing Centre. *Euractiv*, 2024. március 26. Online: www.euractiv.com/section/politics/news/albania-italy-migrant-deal-moves-ahead-as-rome-publishes-tender-for-processing-centre/

TAYLOR-BRACE, Alice – PASCALE, Federica (2023): Italy, Albania Migration Deal Divides Both Sides of Adriatic, Caution from EU. *Euractiv*, 2023. november 7. Online: www.euractiv.com/section/politics/news/italy-albania-migration-deal-divides-both-sides-of-adriatic-caution-from-eu/